

Ölümünün 90. yılında
ŞEMSEDDİN SÂMÎ
ve oğlu
ALİ SÂMÎ (YEN)

TAHA TOROS

ŞEMSEDDİN SAMÎ
ve oğlu
ALÎ SAMÎ (YEN)

Taha Toros

Şemseddin Sâmî Bey, Türk Dili ve Kültürüne büyük hizmetleriyle, âbideleşen simâlardandır.

1574 sayfalık (Kamus-u Türkî), (Kamus-u Fransavî), (Kamus-u Arabî) ve özellikle 6 büyük ciltlik (Kamus-u Âlâm) adlı dev ansiklopedik eserleriyle ilim dünyasının zirvesine çıkmıştı.

Bir kurulun yapamayacağını tek başına, bütün ömrünü harcıyarak, gerçekleştiren Şemseddin Samî 42 si basılmış, 12 si yayınlanmamış eserler bırakarak, 90 yıl önce (1 Haziran 1904) de, 54 yaşında öldü.

Ünlü şairimiz Yahya Kemal, onun dilimize yaptığı hizmetlere, hele edebi lisanda kelime ve tabir zenginliğine değinirken :

" Şemseddin Samînin lugatları olmasaydı zavallı muharirlerimiz neler yaparlardı? " der ve onun sahasında bir dahi olduğunu söylerdi.

Şemseddin Samî, 1850 yılının 1.Haziranında Arnavutlukta Yanya vilayetine bağlı Dağlı Nahiyesinin merkezi olan (Fraşer) köyünde doğdu. Aile, Arnavutlukta (Fraşer)olarak tanınır. Bu aileden olan Mehdi Fraşer,bir aralık Arnavutlukta Başbakanlık yaptı.

Şemseddin Samî 9 yaşında babasını, 11 yaşında anasını kaybetti. Ağabeyleri onu himaye ederek okuttular. Bunların büyüğü olan Abdül Fraşer (1839-1893) ile, ortanca kardeşi şair Mehmet Naim (1846-1900) birer kültür ve politika adamlarıydı.

Şemseddin Samî önce köylerinin okulunda, daha sonra ailenin Yanya ya taşınması üzerine buradaki rum okulunda öğrenim gördü. Bu okulda rumca, eski yunanca, fransızca, ve italyanca öğrendi. Bu bilgilerini hususî hocalardan arapça, farsça, dersleri almak suretilye- adeta bir filolog derecesinde- ilerletti. Eski kayıtlara göre, Şemseddin Samî Bey 7 dil bilirdi. Bu dillerden konuşur okur, ve yazardı!

1871 yılında Istanbula gelerek, genç yaşta basın hayatına girdi. 1 yıl Trablusgarpta vilayet gazetesini çıkarttı. Istanbula dönerek (Sabah) gazetesini yayınladı. Ne gariptir ki Şemseddin Samî'nin kurucusu olduğu bu gazeteye mürettip ve yardımcı olarak aldığı Kayserili Mihran Efendi, daha sonra bu gazetenin patronu oldu. Şemseddin Samî de gazetede bir yazar olarak çalıştı! Şemseddin Samî Rodosta vali Sava Paşanın kısa müddet mühürdarlığını yaptı ve Istanbula dönerek değişik dergiler ve çok sayıda cep kitapları yayınladı. Çeviriler yaptı, romanlar yazdı, tiyatro eserleri hazırladı Ne varki yazdıkları eserlerin bir kısmını yayınlamayadı ve dönemin elverişsizliği yüzünden sahneye koyamadı. Asıl hizmeti dört başı mamur lugatlar ve ansiklopediler yayınlaması oldu. Eserlerinin en ünlüsü olan 6 ciltlik (Kamus-u Âlâm) 1,16 yılda hazırladı.

Doğduğundan tam 54 yıl sonra,yine 1 Haziran gününde 1904 yılında öldü.

Şemseddin Samî'nin garip tutkuları ve hobileri vardı. Ayda bir kere sokâğa çıkardı. Bu nedenle bir elbiseyi 12 yıl, bir ayakkabıyı 10 yıl kullandığı, bir kravatı parçalanıncaya kadar taktığı, hayatında hiç sebze ve zeytinyağlı yemek yemediği, petrol lambasından nefret ettiği için bütün yazılarını mum ışığında ve yer minderine oturarak kamış kalemle, dizinin üstünde yazdığı bilinmektedir! Hiç berbere gitmeyerek,sakalını makasla kendisi keserdi.

Son beş yılda hiç sokağa çıkmadığı da söylentiler arasındadır.

Şemseddin Samî Bey 30 undan sonra evlendi. İki evlilik yaptı. Her iki eşi kardeştiler. Erken ölen ilk eşinden 4, ikinci eşinden 2 çocuğu oldu. İkinci eşi, -genç yaşta ölen ağabeyi - Abdül Beyin karısıydı. Ondan olan iki çocuğu da Şemseddin Samî büyüttü.

İlk eşinden olan ilk kızı Samiye Hanım, Meşrutiyet döneminin Bakanlarından- Daha sonra Galatasaray Lisesinin Tarih öğretmeni olan - Raşit Beyle, ikinci kızı Sadiye Hanım, ünlük röntgen mütehassısı Suphi Beyle evlendiler.

İlk eşinden olan ikinci oğlu Sadi (1893-1911) genç yaşta öldü. İlk eşinden olan ilk oğlu, Türk Spor Tarihinin abideleşen isimlerinden Ali Sami Beydir. İkinci eşinden olan İskender Samî, hem bir müzeci, hem Fransızca öğretmeni idi.

ALİ SAMİ YEN

Büyük Âlimimiz Şemseddin Samî'nin ilk oğlu olan Ali Samî 20 Haziran 1886 tarihinde, İstanbulda Kandillide doğdu. Babasından ve özel öğretmenlerden Türkçe, Farsça, Arabça ve Fransızca dersleri aldı. 1901 yılında, yatılı olarak, Galatasaraya girdi.

O zamanki Galatasaray Türkçe-Fransızca bölümleriyle diploma verirdi. Ali Samî her iki bölümde, aynı kudrette, gözde bir öğrenciydi. Hele Fransızçası Fransızlardan geri kalmazdı. Spora olan tutkusuyla, yaptığı resimlerle, yazdığı mizahi manzumelerle, zekâsı terbiyesi ve efendiliyle bir yıldız öğrenciydi.

Okulun 889 numaralı öğrencisi olan Ali Samî, 1906 yılında Galatasaraydan mezun oldu. Hukuka devam etti. Pek çok kuruluşlarda ve devlet hizmetlerinde pırıl pırıl dürüstlüğüyle çalıştı.

Ali Samî idealist bir sporcuydu. 1905 yılında Galatasarayda arkadaşlarıyla bir spor kulübü kurdu. Altı kişiden oluşan arkadaşları arasında- sonradan edebiyat ve basın alanında - ünlü kişiler olarak tanınan şair Emin Bülent Serdaroğlu ile gazeteci ve deniz tarihçiliğinde bir uzman olan Abidin Daver de bulunuyordu.

Galatasaray kulübünün bir numaralı kurucusu Ali Samî' liderlik ve idarecilik vasıflarıyla etrafına bütün bir gençliği topladı. Güçlüklerden yılmadı ve engellenen yolundan dönmedi. Dönemin Jurnalcı hafiyeleriyle. inatla savaştı.

Ali Samî Yen 1923 yılında da (Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı) nın kurucusu oldu. Spor dünyasının idealist bir siması olan Ali Samî Yen, 50 yılını bu konuya verdi. Yüreği Sarı Kırmızı renginin sevgisiyle dopdoluydu.

Sporcuların yaşamında yer alan mânevî değerlerin başında centilmenlik gelir. Ali Samî Yen bu centilmenliğin süzülmiş bir örneğini verdi. Sarı Kırmızılarının yüreklerinde taht kuran Ali Samî onların oylarıyla, ölümüne kadar kulubun başkanlığına seçildi. Yine onların ve bütün Türk sporcularınının duygularına tercüman olmak üzere, Mecidiyeköydeki spor sahasına (ALİ SAMİ YEN) adı verildi. Bu, vefalı Galatasaraylıların, bir kadir bilirlik örneğidir.

1951 yılının Temmuz sonunda gözlerini kapayan Ali Samî görülmemiş bir sporcu kalabalığıyla toprağa verildi. Mezar taşına kulubun bir numaralı kurucusu kaydı konuldu. Öldüğünde 65 yaşındaydı.

Ali Samî Bey, 1926 yılında, köklü çerkez ailelerinden Ferik Şükrü Paşanın üçüncü esinden doğan kızı, Fahriye Hanımla evlendi. Döneminin ünlü kültür kuruluşlarından (Bezmi-Âlem) ve (Senaii-Nefise) de okuyan Fahriye Hanım, İstanbulun sosyal hayatında daima takdir ve saygıyla tanınan, güzel ve kültürlü bir hanımdı. Medenî Nikahın Türkiyede uygulanmaya başladığı ilk aylarda - İlk Nikah Memuru Übeydullah Efendinin Huzurunda- kalabalık bir Galatasaraylı topluluğun bulunduğu salonda, nikahlandılar.

Mutlu bir yaşamları oldu. Galatasaraylılar, Başkanları Ali Sami Yen'in ölümünden sonra, eşine karşı ilgilerini, büyük bir vefa borçuyla sürdürdüler.

